

CMA

Consultores Asociados, S.L.

**MANCOMUNITAT D'INICIATIVES PER AL
DESENVOLUPAMENT INTEGRAL DEL TERRITORI (MIDIT)**

DIAGNÒSTIC DEL TERRITORI

TIVISSA. DAFO

Maig 2009

DIAGNÒSTIC DEL TERRITORI

TIVISSA. DAFO

ÍNDEX

0.- INTRODUCCIÓ	4
1.- CAPITAL HUMÀ I SOCIAL	5
1.1. POBLACIÓ	5
1.1.1. Emigració de joves.....	7
1.1.2. Immigració	7
1.2. EDUCACIÓ	8
2.- ASSOCIACIONISME I COL·LABORACIÓ PÚBLIC - PRIVAT	9
2.1. ASSOCIACIONISME SOCIAL	9
2.2. ASSOCIACIONISME EMPRESARIAL	11
3.- CAPITAL CONSTRUÏT	11
3.1. HABITATGE.....	11
3.2. COMUNICACIONS	12
3.2. SANITAT	13
3.3. SERVEIS SOCIALS	14
3.4. CULTURA I OCI	15
4.- CAPITAL NATURAL: NATURA I MEDI AMBIENT	15
5.- ACTIVITAT ECONÒMICA: MERCAT LABORAL I TEIXIT EMPRESARIAL	17
5.1. MERCAT LABORAL I DINAMISME EMPRESARIAL	18
5.2. POLITIQUES DE SUPORT AL DINAMISME EMPRESARIAL.....	19
5.2.1. Polígons industrials.....	19
5.3. SECTORS ECONÒMICS.....	21
5.3.1. Indústria turística	21

5.3.2. Indústria agroalimentària	23
5.4. PROJECTES IDENTIFICATS PER A SER ESTUDIATS PER PART DE L'AJUNTAMENT DE TIVISSA	25
6.- ACTIVITAT ECONÒMICA: COMERÇ I SERVEIS	26
6.- INSTITUCIONAL.....	28
6.- TERRITORI I URBANISME	32
7.- XARXES BÀSIQUES.....	34
7.1. AL NUCLI DE TIVISSA.....	34
7.2. AL NUCLI DE LA SERRA D'ALMOS	35
7.3. DARMÓS	37
7.4. LLABERIA	37
8.- SÍNTESI DEL DIAGNÒSTIC TIVISSA	38
9.- ANNEX. AGENDA D'ENTREVISTES.....	41

0.- Introducció

Els municipis de Vandellòs i L'Hospitalet de l'Infant, Pratdip i Tivissa configuren un territori que en els darrers quaranta anys ha tingut un desenvolupament econòmic desigual, perquè ha passat de ser una zona eminentment agrària a ser una zona en què dos sectors s'han convertit en els principals motors de l'activitat econòmica. El primer motor és el sector de la indústria i el subsector de l'energia, i el segon és el sector serveis, concretament el turisme.

La zona va acollir la instal·lació de dues centrals nuclears a finals dels anys 60. Aquest fet va suposar, tant en la seva etapa de construcció, com en la seva etapa de posada en marxa, la localització d'una sèrie d'indústries auxiliars per a les dues centrals. Aquestes grans empreses van generar una cultura empresarial amb una dependència considerable al tipus de sector al que donava servei, dependència que es manté actualment, malgrat el tancament d'una de les dues centrals. Es pot considerar que l'existència d'aquest tipus d'empresa energètica, en certa mesura va anular una dinàmica d'iniciativa empenedora en el territori.

Coincidint amb el temps d'instal·lació de la indústria energètica en el territori també es va instal·lar una indústria –la turística– formada per instal·lacions pròpies del sector, como hotels, càmping, comerç i serveis complementaris.

Per tot això es pot considerar que la zona dels tres municipis esmentats és, des de mitjans dels anys 80, i des d'una perspectiva econòmica, una zona bàsicament d'indústria energètica (consolidada) i turística, encara que aquesta última amb caràcter de temporalitat a causa del problema de l'estacionalitat que encara pateix aquest tipus d'indústria. Els dos tipus d'indústria han comportat per a la regió tant un increment de població resident com un increment de l'ocupació.

L'any 1989 es va elaborar un pla estratègic d'una part del territori. Es valora que els seus principals objectius van quedar assolits a l'entorn de l'any 2006. Expressió d'aquests èxits són, entre d'altres, l'existència de dos polígons industrials públics, amb 215.014 m² venuts, un viver d'empreses, una borsa de treball activa amb 1.298 contractacions intermediades en el període 2001-07, dues associacions empresarials, i un servei d'assessorament a emprenedors que en només dos anys d'actuació ha facilitat la creació de quaranta-una empreses, assessorament a dues-centes nou persones i ha generat una inversió de 2,2 milions d'euros. Tot plegat ha estat possible gràcies a la intervenció de dos ens públics que han actuat com a líders del desenvolupament econòmic de la

zona: la Mancomunitat d'Iniciatives del Desenvolupament Integral del Territori (MIDIT) i el servei de IDETSA.

Ambdues institucions lideren actualment una proposta d'assoliment de nous objectius pel territori dels tres municipis per a ser assolits l'any 2020. Tanmateix, es considera com un aspecte determinant d'aquesta nova etapa territorial la necessària col·laboració del sector públic amb el sector privat, per tal d'assolir uns resultats òptims, en la mesura que els recursos públics pel foment del desenvolupament local són i seran mes limitats en un futur proper, i que la voluntat i implicació del sector privat local és determinant pel desenvolupament econòmic global del territori.

En aquest context, els municipis de Vandellòs i Hospitalet de L'Infant, Tivissa, i Pratdip, es plantegen d'establir un procés conjunt de reflexió que els possibiliti el disseny i formulació del Pla Estratègic del territori que conformen tots ells, a banda del de cadascun d'ells específicament.

Aquesta iniciativa es vol realitzar durant el període 2008-2009, abordant en aquest any la realització del diagnòstic com a eina clau en el procés de disseny i formulació del Pla Estratègic.

En els següents apartats, CMA Consultores estableix els objectius i continguts a desenvolupar per l'obtenció del Diagnòstic.

1.- Capital humà i social

1.1. Població

El municipi de Tivissa està conformat per quatre nuclis de població o "entitats singulars": Tivissa, La Serra d'Almos, Darmós i Llaberia.

La Serra d'Almos (més conegut con "La Serra") està situat a deu minuts de desplaçament en cotxe des de el nucli de Tivissa; Darmós està situat a 12 Km del nucli de Tivissa, a vint minuts de desplaçament en cotxe; i Llaberia està situat a 23 Km del nucli de Tivissa, a quaranta minuts de desplaçament en cotxe.

La població total del municipi a 1.1.2009 és de 1.892 persones.

Per raó de nacionalitat, i fent la distinció entre espanyols i estrangers, les xifres de la població a 20 de gener el 2009 són:

- Espanyols: 1627 (85,9%)
- Estrangers: 265 (14 %)

Per Estats d'origen, la població és la següent:

- Regne Unit: 67
- Romania: 40
- Moldàvia: 26
- Alemanya: 19
- Polònia: 17
- Uruguai: 12
- Itàlia: 12
- Bielorrússia: 11
- Índia: 11
- Argentina: 1

Per raó de nuclis de població (entitat singular), el detall a 31 de desembre de 2008 és:

- La Serra d'Almos: 279
- Darmós: 117 . D'ells cap resident és emigrant
- Tivissa: 1.489 (78,6 %)
- Llaberia: sense estar comptabilitzats oficialment, en aquest nucli hi viuen 5-6 persones

Es contempla el “perill” que Tivissa es converteixi en un nucli de població majoritàriament envellida.

(Per a un major detall del component de la població cal veure l’informe “Diagnòstic del territori. L’activitat econòmica: el mercat laboral i el teixit empresarial. Tenint en compte la població)

1.1.1. Emigració de joves

La fixació de població en un territori s’aconsegueix per diferents eixos o components, com són l’habitatge, els serveis, les infraestructures, o per tenir l’activitat laboral propera al lloc de residència. En el cas de Tivissa, existeixen deficiències en tots els components esmentats.

A La Serra, la que es podria considerar la darrera generació de joves no ha emigrat perquè van optar per treballar al sector de la construcció o el sector agrari.

Els joves estan reconsiderant les seves prioritats respecte a la mobilitat per a accedir al lloc de treball, i per tant ja s’està demanat poder disposar de lloguer protegit, o d’ajuts per a la rehabilitació de cases velles.

La disponibilitat de sòl urbà en els tres nuclis per nous habitatges esdevindrà un factor positiu per evitar l’emigració dels joves, ja sigui per la rehabilitació de les cases velles, o per nous habitatges (Veure apartat posterior: Habitatge).

El col·lectiu de joves de 20 a 29 anys té molts empadronats, però realment no hi viuen.

1.1.2. Immigració

Existeixen dos tipus d’immigrants: en primer lloc hi ha els comunitaris, que s’han instal·lat definitivament pel fet de tenir nous habitatges i són majoritàriament jubilats; el segon col·lectiu són els extracomunitaris que sembla ser que s’han localitzat temporalment per motius de poder accedir a un lloc de treball prop de Tivissa.

En qualsevol dels dos tipus d'immigració, tant les compres com els lloguers han generat ingressos econòmics als autòctons.

Els comunitaris estan instal·lats en cases de camp rehabilitades i són de propietat, i els extracomunitaris s'han localitzat al nucli de població i viuen a cases de lloguer.

Els immigrants extracomunitaris s'empadronen bàsicament per poder accedir al sistema públic de salut.

La integració i/o relació i/o participació amb les activitats de les associacions locals no es produeix en cap dels dos tipus d'immigrants, excepte amb els joves britànics d'edats compreses entre els 25 i els 30 anys. La relació dels extracomunitaris amb la població autòctona s'inicia per les relacions que s'estableixen amb els infants i la seva família a l'escola. La relació dels comunitaris amb els autòctons és pràcticament nul·la.

Respecte al component de l'habitatge dels immigrants, i per tal d'evitar "guetos", es podrien plantejar ajuts a la rehabilitació de cases velles i el possible accés de Tivissa al Programa de rehabilitació de barris de pobles petits.

1.2. Educació

Existeix una escola bressol municipal (0 a 3 anys) que no és freqüent als municipis de les Terres de l'Ebre. Té 20 infants. Els costos econòmics per família és de 70-80 euros al mes.

Pel que fa a l'ensenyament d'educació primària hi ha una escola a Tivissa i una a La Serra. Aquest nivell educatiu té suport municipal: es financen els llibres dels alumnes. Només dos nens de La Serra estudien a Tivissa.

L'ensenyament d'educació secundària (ESO) s'imparteix a Móra d'Ebre però els joves de La Serra concorren a Falset. Els llibres d'aquest cicle també són finançats per l'ajuntament i el transport és gratuït.

La formació de grau mitjà (BUP o FP) s'imparteix a Móra i l'ajuntament subvenciona un 47% del transport escolar, tot i ser una actuació no obligatòria.

La formació no ha estat prou valorada, pel fet d'accedir a treballar a les Centrals Nuclears sense cap estudi previ específic i amb altes retribucions.

A La Serra d'Almos es considera que tenen un gran increment de població i per tant d'alumnes en edat escolar. S'ha passat de tenir una mitjana de 7 alumnes fa quinze anys a 24 en el curs actual.

L'ensenyament de secundària es realitza a l'IES de Falset (Priorat - Camp de Tarragona) que proporciona a la vegada Formació Professional sobre vi i sanitat.

(Per a un major detall del component de la població cal veure l'informe " Diagnòstic del territori. El comerç i els serveis).

2.- Associacionisme i col·laboració públic - privat

2.1. Associacionisme social

Les associacions socials a Tivissa són les següents:

- Societat Obrera
- Orfeó de Tivissa
- Colla Gegantera
- Jubilats
- Esplai
- L'avet
- Col·lectiu xino – xano

- Entitats de caçadors (dues)

Les associacions esportives són les següents:

Al nucli de Tivissa:

- Club Futbol Sala
- Club de judo
- Extrem team (esport de córrer per la muntanya)
- Club futbol
- Club de petanca
- Club de birles
- Club de multiesports
- Club de 4 x 4

Al nucli de La Serra:

- Societat de caçadors
- Associació de Veïns
- AMPA de l'escola

Les activitats de l'AMPA de La Serra estan molt vinculades a les activitats que realitzen les AMPAS del Priorat perquè l'ensenyament secundari s'imparteix a Falset.

Al nucli de Darmós:

- Centre Recreatiu
- Associació de Veïns. Aquesta entitat organitza les festes majors i altres activitats que són subvencionades per l'ajuntament.

2.2. Associacionisme empresarial

A Tivissa no existeix un associacionisme d'empreses locals que pogués agrupar el comerç, la restauració, la construcció, el sector agroalimentari, etc. Aquesta manca d'associació impossibilita tenir interlocutor en l'àmbit públic local o supralocal.

La iniciativa comercial a Tivissa és la tradicional, i acusa manca d'adaptació i/o modernització. Una de les expressions més evidents en relació a la manca d'adaptació als canvis que es generen a l'entorn, com pot ser les activitats que generen entorn al turisme, és el fet que l'agrobotiga i els forns estan tancats els caps de setmana.

La manca de confiança del propi sector en la seva demanda, ja sigui el comerç, el sector de la producció d'oli, etc. és una constant històrica al municipi.

L'ajuntament està contemplant tenir obert un procés a la creació d'un Consell Econòmic i Social de Tivissa, com a òrgan consultiu del municipi, tot i els resultats obtinguts en les iniciatives que s'han encetat fins el moment.

3.- Capital construït

3.1. Habitatge

Tivissa

- Existeix sòl urbanitzable - 10.000 m² - per a la construcció de nous habitatges.
- Es considera que el futur POUM hauria de contemplar la possibilitat de construir habitatge públic de primera residència, tant amb l'opció de compra com de lloguer, per tal de facilitar als joves no haver d'emigrar per manca d'habitatge, malgrat ja es percep que el treball a l'entorn ja no és fix. L'edifici anomenat de "Antiga caserna de la Guàrdia Civil" properament podria ser que per un conveni amb la Generalitat de Catalunya, fossin construïts uns 23 HPO, els quals tinguessin una prioritat pels col·lectius de joves i/o gen gran, inclús es contemplaria la possibilitat que fossin assistits.
- Recentment s'han construït 51 habitatges que ja es comercialitzen

La Serra

- Existeixen 4.000m² de sol urbanitzable a la Serra que possibilitarà habitatge, tot i que existeixen habitatges vells que caldria que fossin rehabilitats per a poder ser habitables.
- La majoria de les cases velles són de lloguer.
- Existeix un projecte per a construir 35 habitatges, tot i que seran habitatges unifamiliars.
- Existeixen 20-25 habitatges de lloguer amb un cost de 170 euros.

Darmós

- Existeix sòl urbanitzable 6.000 m². S'està a l'espera de disposar del POUM, per entre d'altres components bàsics del mateix, es pugui disposar d'algun solar industrial limítrof al nucli. Es considera que el desplaçament al futur polígon de Molló no seria fàcilment accessible.

3.2. Comunicacions

Les comunicacions són valorades segons el tipus d'activitat a realitzar i segons el lloc d'origen.

La xarxa de comunicacions a l'hivern de l'any 2009 és la següent:

Tivissa

Existeixen dos opcions de transport públic:

- Autobús de Tivissa – Vandellòs – Masboquera – Masriudoms – L'Hospitalet de l'Infant – Miami – Cambrils. De Cambrils, s'opta per Tarragona o per Reus. Freqüència: un viatge diari (anada i tornada), servei al matí i tarda de dilluns a divendres. Els dissabtes només al matí.
- Existeix un servei diari, inclòs diumenge, Tivissa – Barcelona d'anar i tornar el mateix dia. La línia està subvencionada per l'ajuntament

La Serra

La carretera és correcta, tot i que té algun "punt negre".

Actualment existeixen dos transports escolars:

- Móra la Nova – Darmós per a edats compreses entre els 3 i els 17 anys

- La Serra – Masroig – Falset per a edats compreses entre els 16 i els 17 anys

Manca un transport públic que fes la ruta del transport escolar: La Serra – Darmós – Falset

Darmós

Els únics motius quotidians per a fer un desplaçament al nucli de Tivissa són per raons d'obtenir els certificats de defunció i naixement.

La xarxa viària és adequada però no existeix cap transport públic, excepte l'escolar, per anar a Móra la Nova i Falset.

El progressiu envelliment de la població comporta desplaçaments a centres sanitaris, especialment al de Móra d'Ebre, i de comerç, especialment a Móra la Nova i Móra d'Ebre. Aquets desplaçaments no els poden realitzar les persones grans si no són acompanyats. De manera que aquest nucli es pot qualificar gairebé com a incomunicat, per no disposar de cap transport públic.

La comunicació amb L'Hospitalet es pràcticament inexistent.

3.2. Sanitat

Tivissa

Es disposa d'un consultori local, amb una instal·lació nova, amb metge quatre dies a la setmana. Els serveis d'un CAP i/o d'un Hospital es troben a Móra la Nova. El CAP de Móra la Nova no té llistes d'espera, però l'hospital no té especialistes i els pacients són derivats a Reus i/o Tarragona, la qual cosa suposa tenir llargues llistes d'espera.

Es pot considerar que els serveis del consultori local són correctes, tot i que existeix una manca de professionals.

La Serra

El nucli està correctament atès per la xarxa sanitària pública. Té els serveis d'un metge de dilluns a divendres de 8 a 11 hores. Existeix un servei d'ambulància garantida. A l'estiu s'incrementa el personal amb un ATS i un altre metge.

El seu CAP de referència és a Móra la Nova, el qual sembla ser que té una manca de professionals.

Essent com és una població envellida, caldrà saber quines són les previsions i serveis necessaris per poder donar resposta a les noves necessitats d'aquest tipus de població .

3.3. Serveis socials

Tivissa

Els serveis socials són prestats per un conveni amb el Consell Comarcal.

Es disposarà d'un centre polivalent que és a la vegada centre de dia i casal d'avis, ja que està en construcció, i esta prevista la seva finalització l'any 2010.

Els treballadors socials realitzen atenció a Tivissa dos dies al mes.

Existeix l'oferta d'inversió d'una empresa per a la construcció d'una residència geriàtrica que pot respondre a la principal necessitat present i de futur del col·lectiu de persones amb dependència, que es majoritàriament la gent gran.

La Serra

Els serveis socials són gestionats per una assistent social, la qual cosa és suficient per a la població.

Els treballadors socials realitzen atenció a La Serra un dia al mes.

L'aplicació de l'anomenada "Llei de Dependència" no ha generat llista d'espera fins al febrer 2009.

Darmós

Els treballadors socials realitzen atenció a Darmós un dia al mes.

La majoria de la població són socis dels casals d'avis de Móra la Nova i de Móra d'Ebre. Acostuma a passar que a mesura que les persones envelleixen tendeixen a quedar immobilitzades a casa seva.

Fins a l'hivern de l'any 2009 no s'ha necessitat de cap suport del Servei d'Ajuts a Domicili (SAD) de la MIDIT.

Els serveis de Centre de dia són facilitats pel centre de Móra la Nova.

(Per a un major detall del component de la població cal veure l'informe " Diagnòstic del territori. El comerç i els serveis).

3.4. Cultura i oci

Existeixen tres piscines als nuclis de Tivissa, La Serra i Darmós.

Pel fet que existeixen diferents associacions esportives les activitats són múltiples en l'interior de la pròpia població, així com possibiliten el fet de relacionar-se amb d'altres localitats.

(Per a un major detall del component de la població cal veure l'informe " Diagnòstic del territori. El comerç i els serveis).

4.- Capital natural: natura i medi ambient

El terme municipal té 208,4 Km² (20.800 Ha). L'espai territorial qualificat com a EIN (Espai d'Interès Natural) de la Serra de Llaberia és el principal espai que es contempla al municipi pel que fa al seu capital natural.

Dins de l'espai natural no existeix cap hectàrea de bens comunals. Els bens comunals amb una massa forestal per a ser explotada es troben fora de l'EIN.

La massa forestal pública no té a l'any 2009 cap rendiment econòmic, perquè no té demanda compradora ni per cel·lulosa/paperera ni de biomassa, a diferència de fa uns anys, quan va suposar substancials ingressos pel municipi.

La possibilitat que el Consorci d'ajuntaments de la Serra de Llaberia pugui decidir sol·licitar la seva

transformació en Parc Natural és encara indeterminada, en la mesura que es desconeix el posicionament de la resta de municipis, i especialment el de la pròpia Generalitat de Catalunya. En concret es desconeix la política del Departament de Medi Ambient, que disposa de més espais territorials amb aquesta qualificació, així com del que comporta en direcció, gestió i recursos econòmics i humans.

L'any 2009 els tècnics del Consorci estan desenvolupant un pla d'ús públic amb base a un consens entre els agents implicats al territori.

Els propis agents públics municipals i privats de Tivissa desconeixen els avantatges i els inconvenients de la transformació en Parc Natural; el propi Ajuntament està afectat pel fet de tenir espai comunal dins el perímetre de l'espai protegit.

Cal avaluar el fet que els punts de més interès dins l'espai protegit estan a trenta minuts del nucli de Tivissa. Aquest temps de desplaçament seria un aspecte negatiu a ser tingut en compte pel que fa a l'impacta en el desenvolupament local turístic.

Es considera necessari preveure dos tipus d'agents molt posicionats respecte a la declaració dels actuals espais protegits en Parc Natural, amb escenaris de resistència o favorables a la seva transformació i/o conservació. Els agents que es considera com a crítics de la declaració de Parc Natural serien entre d'altres, els caçadors, els propietaris de terrenys agrícoles, propietaris forestals. Els possibles agents favorables serien els vinculats al turisme, persones que volen generar dinamisme econòmic local a través de l'oferta turística d'allotjament, etc.

Un dels aspectes que pot esdevenir clau en el present i condicionar el futur de la presa de decisió és la rigidesa dels criteris de la Generalitat de Catalunya respecte a la preservació o conservació d'un espai natural. Només cal fixar-se en les mesures proteccionistes que s'estan aplicant en els dos Parcs Naturals de les Terres de l'Ebre com són el Parc Natural de Els Ports i el Parc Natural del Delta de l'Ebre. Aquesta qüestió no és menor, en tant que pot esdevenir determinant perquè l'EIN passi a ser transformat en producte turístic sent al màxim de respectuós amb la naturalesa.

Tot i que la majoria de caçadors no tenen La Serra de Llaberia com a indret per caçar, en el cas de que la declaració de Parc Natural impliqués una ampliació de l'espai d'aquest terreny, i això

comportés prohibir la caça, aquesta mesura podria tenir un impacte social tant alt, per la població autòctona, que la “preservació de la fauna” podria ser inviable. És a dir, l’arrelament de l’activitat de la cacera és tant forta en el municipi que seria gairebé inaplicable una aital mesura donada aquesta idiosincràsia local. Tivissa té dues associacions de caçadors: l’Associació Els Comuns, i l’Associació Sant Blai.

L’àmbit tècnic del Consorci de la Serra de Llaberia ja ha facilitat un catàleg de fonts d’aigua, s’estan renovant les rutes de senderisme, s’ha identificat quines són les àrees de lleure, etc., i per tant ja es pot oferir per a ser transformat en producte turístic per a l’iniciativa privada.

Des de la perspectiva de Darmós, la declaració de Parc hauria de comportar el fet de poder rehabilitar masies per a fer cases rurals, i això seria un fet positiu, perquè la preservació actual no aporta cap avanç per a la població d’aquest nucli.

5.- Activitat econòmica: mercat laboral i teixit empresarial

Al municipi només existeixen dues empreses amb més de sis treballadors:

- Adolf Brull S.L.: empresa del sector de la fusta que distribueix
- Grupo Antonio Silva: empresa del sector de la construcció i el transport

El sector econòmic local està compost, segons fonts municipals al febrer 2009, pel següents tipus d’empresa (excloent el sector agroalimentari i comerç i serveis que són analitzats separatament):

- 1 Gestor d’aigua
- 18 Altres tipus d’empreses: cooperatives (2), cellers (5), construcció (6), electricista (2), marcs fusta (2), fusteria (2), serralleria (4), transport (3) pastors (3).

Cal assenyalar referent a això que els cellers tenen la Denominació Montsant (D.O.). Estan localitzats per nuclis de població a: Darmós (4), La Serra (1). Cadascun dels cellers de Darmós

(Joan Anguera, Enric Anguera Domenech, Aibar i L'heravi) té dues persones treballant.

Al nucli de **La Serra**, excloent comerç i serveis:

Tipus d'empreses:

- Construcció: 1
- Cooperativa agrària: 1

Es considera que la capacitat emprenedora és molt baixa. Tanmateix, per tal de fomentar la incorporació dels joves al sector agrícola, caldria una fase de sensibilització utilitzant per exemple la difusió de bones pràctiques.

L'ajuntament té com a principal prioritat la creació de llocs de treball, i per això s'ha volgut facilitar al màxim la inversió en el terme municipal; l'opció estratègica passa per impulsar el polígon d'El Molló, i no tant el polígon de Les Tàpies, perquè la distància en temps de desplaçament és molt determinant.

Al nucli de **Darmós** no hi ha cap botiga.

5.1. Mercat laboral i dinamisme empresarial

Les empreses que poden considerar-se importants són les següents:

- Grupo Antonio Silva: bàsicament és de construcció i transport
- J. Cedò: sector agroalimentari
- Celler Cedò Anguera: sector agroalimentari

Els treballadors de Darmós treballen bàsicament a la Central Nuclear de Vandellòs, o en empreses de Móra la Nova, Reus i Tarragona.

Durant anys els joves han treballat en la construcció pel fet que, d'una banda, no calien estudis, i

de l'altra, es rebien unes retribucions altes en comparació a la resta de sectors. Aquestes circumstàncies poden haver tingut una forta influència en la futura inserció de certs joves en una situació d'atur. Les oportunitats de treball pels treballadors de Tivissa es troben actualment fora del terme municipal.

Caldrà tenir present, doncs, que qualsevol localització de tipus industrial o de serveis que comporti un temps de desplaçament superior als 30 minuts implicarà molt possiblement un canvi de lloc de residència, doncs encara es percep aquest com un temps màxim de desplaçament.

5.2. Politiques de suport al dinamisme empresarial

5.2.1. Polígons industrials

Tivissa forma part de la Mancomunitat de municipis que gestionen els polígons de Les Tàpies I i II, però pel fet de no considerar el polígon de Les Tàpies I com una instal·lació pròpia de Tivissa, es pot considerar una limitant dels diferents agents locals de Tivissa.

Tanmateix, forma part del Consorci per a la promoció del sòl industrial de El Molló, configurat pels ajuntaments de Móra la Nova, Garcia, Ginestar, Rasquera, més la Cambra de Comerç, Indústria i Navegació de Reus i la Generalitat de Catalunya (INCASOL). Aquest Consorci té per objectiu oferir sòl industrial en una extensió de 35 hectàrees, de les quals 20 seran per localització d'empreses i generar llocs de treball "propers" als nuclis de Tivissa.

Els diferents ajuntaments d'aquest Consorci esperen tenir uns ingressos municipals per la participació en el Consorci, en base als impostos de bens immobles, llicències d'obres, etc., de les empreses que s'hi instal·lin.

Està previst que el polígon del Molló pugui garantir els aspectes bàsics d'un polígon avançat per a qualsevol tipus d'indústria. Especialment té la voluntat de garantir l'energia, l'aigua i el gas, entre els aspectes clau, tenint en compte que està localitzat en un entorn de vies de comunicació de carretera i ferroviària (Reus – Saragossa i Madrid – Barcelona). Un dels aspectes que pot esdevenir clau en relació a l'oferta d'altres indrets propers, és el preu del m², que segons els compromisos ja adoptats per a la fase d'inici de la seva comercialització pot estar entorn als 60 euros, segons compromisos adoptats pel propi INCASOL amb el Consorci del Polígon. Caldria

establir els preus segons el tipus d'empresa que es volgués instal·lar, ja que les empreses productives opten per la propietat i generen unes noves realitats socials i econòmiques, i les empreses de logística poden optar pel lloguer, però generen menys llocs de treball.

El preu del m² és considerat com a molt determinant respecte als altres polígons propers. Cal constatar que no es té informació del futur polígon Les Camposines (La Fatarella – Terra Alta), o d'altres polígons públics i/o privats que es puguin construir en un entorn de desplaçament de 20–30 minuts des d'El Molló.

Cal ressaltar com un aspecte que pot ser diferencial també el fet que la Confederació Hidrològica de l'Ebre (CHE), té aprovada la utilització d'aigua del riu Ebre en el polígon.

És previsible també que dels distints components que intervindran en l'inici del polígon, l'elevat cost de la connexió de la xarxa d'energia pugui arribar a ser determinant pel seu futur. Existeixen diferents percepcions sobre si s'han de contemplar un o diversos escenaris sobre la connexió elèctrica, que cal preveure amb el menor temps possible, però caldrà partir de la base que les empreses ENDESA i la REE només actuaran si tenen garantida una demanda, i per tant, no és descartable un cert "retard" en la prestació dels seus serveis.

Pel que fa a aquest punt caldria tenir en compte experiències positives de connexió elèctrica per a les empreses d'un polígon públic, com és el cas del polígon de La Selva del Camp, que ha realitzat tota la contractació amb l'operador elèctric com un sol contracte, i com a "entitat de dret públic" per a totes les parcel·les del polígon. Per tal que aquesta opció sigui viable caldria un acord institucional de tots els ajuntaments, amb equips de govern i oposició, per tal que canvis conjunturals no qüestionessin el funcionament o els acords presos en relació al polígon.

Per la posada en marxa del polígon del Molló es considera un altre aspecte determinant la cooperació entre les distintes administracions i entre els diversos àmbits de cadascuna d'elles. A Tivissa existeix un clar decantament cap a la opció que vetlla per l'interés general –afavorir la creació de llocs de treball en indrets propers a la localitat– per part de tots els grups municipals.

La finalització del polígon del Molló està prevista per a la tardor de l'any 2009, la qual cosa comporta poder iniciar la comercialització de la urbanització amb els seus serveis ja a la primavera.

Es considera que el nucli de La Serra hauria de tenir "sòl industrial" per tal de que es poguessin instal·lar a una distància màxima d'1-2 Km les activitats que actualment estan al nucli, com són les de fusteria, constructors, taller de cotxes, entre d'altres. Es considera que els propietaris de les instal·lacions de La Serra no es voldrien traslladar a el polígon del Molló doncs comporta un temps de desplaçament de 5 a 10 minuts.

5.3. Sectors econòmics

5.3.1. Indústria turística

L'Ajuntament té la voluntat de desenvolupar una política de turisme que capti un client de "qualitat" en base a que el territori ofereixi la Serra de Llaberia com a bé valorat i promocionat. Pel que fa a aquest punt cal que la iniciativa privada ofereixi productes com allotjament, guies de senderisme, hípica, etc. Caldria que la Serra de Llaberia tingués accessibilitat però evitant la massificació, sense que això impliqués restriccions d'us públic.

➤ Allotjament

Existeixen tres cases rurals:

- Mas l'Alerany,
- Ca la Lola
- Mas Molló

Tivissa, disposa d'un hotel - alberg, La Piscina, amb 60-65 places d'allotjament, i un càmping (50 places). Aquest establiment està sense funcionament per un temps indeterminat, donat que existeix un litigi judicial de l'ajuntament contra l'empresa concessionària, perquè la instal·lació és una concessió municipal.

➤ Restauració

Hi ha tres bars-restaurant:

- La Piscina

- La Llesqueria
- Bar 2000

➤ **Comerç**

El comerç vers el turisme és pràcticament inexistent , i no es volen modernitzar, tot i les gestions realitzades per l'ajuntament.

Tanmateix, 2-3 joves (alguns al comerç de carnisseria) que ja s'han incorporat a l'activitat podrien ser els dinamitzadors d'un canvi a la localitat.

(Per a un major detall del component de la població cal veure l'informe " Diagnòstic del territori. El comerç i els serveis).

➤ **Serveis**

Oficina de turisme: Realitzen reserves i la seva cap fa de guia a turistes de la Central Solar de Llaberia, de la ruta dels ibers, i del nucli antic de Tivissa. L'origen del turisme és bàsicament d'escoles i/o instituts. A l'any 2008, s'han fet cinc visites a la Central fotovoltaica amb un volum de 40/ 50 infants per visita, i a la ruta dels ibers s'ha acompanyat a cinc visites amb uns 40/50 infants per visita.

Agències de Viatges: Viatges Apak 2005.

El bé més valorat pel sector públic és de tipus cultural: la ruta dels ibers inclòs un poblat que s'ha d'excavar (Castellet de Banyoles), l'església, etc.

El potencial que es considera que té la indústria turística no sembla que sigui percebut encara per part de la iniciativa privada. Aquesta percepció podria canviar una vegada s'hagi posat en funcionament la instal·lació de turisme cultural que consisteix en la rehabilitació d'un edifici que serà utilitzat parcialment com a Museu de la civilització ibèrica. Es vol que la instal·lació sigui compatible amb espais per a activitats socials locals.

5.3.2. Indústria agroalimentària

Tivissa municipi i nucli de Tivissa

Els principals cultius del municipi són l'olivera, la fruita dolça, el vi i l' ametller.

Es calcula que existeixen unes 6-9.000 hectàrees de terres conreades, que només treballen uns 8-9 pagesos, els quals no volen invertir en la millora de la terra ni de la producció. D'ells 2-3 són productors d'avellana; produeixen uns 15-20.000 Kg.

Es considera que l'agricultura existeix perquè hi ha mà d'obra immigrant, ja que l'autòcton no vol treballar al camp.

A la zona de regadiu de Tivissa s'estan comprant finques d'unes dimensions aproximades de 14-15 ha per a poder plantar la fruita dolça de nectarina i presseguer. És una inversió excepcional i quasi única d'una jove emprenedora.

Hi ha dues cooperatives (Tivissa i La Serra) i un molí d'oli que està obert a socis i no socis.

Es considera que l'oli produït és de qualitat. Les varietats d'oliveres són les anomenades: "Fulla Salze", "Requera" i "Farga". Es calcula que en l'any 2008 s'han collit 1 milió de Kg d'olives.

L'oliva de Darmós es ven a les cooperatives de La Serra i de Ginestar. Aquesta darrera té almàssera i realitza compra-venda.

L'any 2008 a Tivissa s'han produït 100-125.000 litres d'oli, sense comptabilitzar La Serra i els grans propietaris.

Respecte als grans propietaris, una sola finca ha recollit, l'any 2008 uns 400.000 Kg, que ha significat uns 80.000 litres d'oli. El rati l'any 2008 ha estat, 18-20 litres d'oli per cada 100 Kg d'oliva.

La collita de l'olivera de l'any 2008 ha estat pagada al productor a 0,20-0,25 euros el quilo. En

canvi la collita intensiva (que no es pot practicar als terrenys de Tivissa) i que permet la mecanització del camp ha comportat poder facturar el quilogram a 0,70-0,80 euros.

El preu d'oli de la cooperativa l'any 2008 ha estat de 22-23 euros la garrafa de 5 litres. L'oli de Tivissa es ven a botigues de Flix, Ginestar, Móra la Nova, Rasquera i El Perelló.

El preu al que s'ha venut a la Unió de Cooperatives de Reus ha estat de 2,80 euros/litre segons qualitats. L'evolució del preu del quilo d'oliva ha estat descendent: el mes d'octubre 2008 valia 3,5 euros/Kg i va disminuir a 1,80 euros/Kg al febrer del 2009, per a un productor. Els preus d'esporgar un arbre gran pot suposar uns 0,20 euros/Kg pels petits productors. Per determinar el futur del producte final cal resseguir el preu del mercat de València.

Nucli de La Serra

Al sector agroalimentari, treballen el camp 10 persones.

La cooperativa disposa d'un comercial i d'una enòleg.

L'any 2008, a La Serra, s'han recollit un nombre indeterminat de quilos d'olives, però que ha comportat aproximadament uns 55.000 litres d'oli.

La producció de raïm l'any 2008 es calcula que ha estat d'uns 7-8.000 hectolitres. Existeixen uns quaderns de traçabilitat que permeten saber qualsevol alteració del producte i es vigila especialment per tal d'evitar un altre tractament del que s'ha previst.

Les persones que treballen el camp han recollit de producció d'avellana uns 5-6.000 Kg. L'actual producció de l'avellana no està com per a ser comercialitzada.

Els ametllers han generat 17.000 Kg.

Nucli de Darmós

El vi de Darmós possibilita que existeixin 5 cellers amb la denominació d'origen (D.O.) Montsant, dels quals el Celler "Cedò Anguera" és considerat un exemple d'emprenedoria agroalimentària; tanmateix és únic i excepcional per la seva modernitat.

El vi és un altre dels productes de Tivissa, especialment a Darmós. Els productes venen la seva producció a l'empresa Torres. Es calcula que es produeixen 1.000 hectolitres de vi al nucli de Tivissa, i a aquesta xifra cal sumar Darmós i La Serra.

Les ametlles que són recollides a Darmós són venudes a Móra d'Ebre i a Ginestar.

A Darmós la terra és treballada per gent gran, per autoconsum, per exemple, d'oli; la resta ho venen. La gent jove no treballa gairebé en cap cas en el sector.

A tots tres nuclis la manca d'emprenedoria en el sector vindria donada pels insuficients ingressos que genera l'activitat si s'optés per la qualitat; i encara que s'anés a grans produccions, caldria comercialitzar i vendre a uns preus que són insuficients per a mantenir o incrementar l'activitat.

La disminució de la producció, la manca de transformació del producte, i la competència internacional ha comportat un abandonament del sector.

Als emprenedors els falta suport per a fer els plans de viabilitat que es proposen fer. Només 4-5 joves podrien actuar en una línia emprenedora.

Els grans productors de vi també van abandonar la Cooperativa. S'ha passat de produir 100.000 hectolitres a 1.000 hectolitres.

La cooperativa de Tivissa realitza inversions per maquinària i la seva junta no lidera una "reconversió" del sector agroalimentari.

5.4. Projectes identificats per a ser estudiats per part de l'Ajuntament de Tivissa

Actuacions privades:

1. Residència geriàtrica. El projecte d'inversió per part d'una empresa consisteix en la construcció en el nucli de Tivissa d'una residència geriàtrica de 120 places, que generaria uns 60-70 treballs directes i fixes. Existeix un precedent similar a Llorenç del Penedès (Tarragona) de l'empresa "Grupo Gestión Social". En relació a això cal considerar que l'escenari econòmic que s'ha generat a l'any 2008-09 pot tenir conseqüències inesperades, perquè els escenaris d'inversió per part de grups empresarials en serveis geriàtrics es poden estar reformulant per part de les empreses, la qual cosa podria dilatar o qüestionar la inversió, a causa del fet que una part de dels usuaris podrien ser atesos pel Departament d'Acció Social i Participació de la Generalitat; tanmateix, però la resta haurien de ser demanda privada, a uns costos econòmics que encara estan per determinar.
2. Centre fotovoltaic. En fase de projecte i autorització per les administracions.
3. Centre Tecnològic amb conveni amb la Universitat Rovira i Virgili (URV).

4. Parc eòlic. Inici de les actuacions: març de l'any 2004; la finalització es indeterminada tot i estar prevista per febrer 2009. En fase de projecte i autorització per les administracions.
5. Empresa que distribueixi els productes autòctons de qualitat però amb cura de la seva qualitat i presentació. A considerar la seva viabilitat.
6. Empresa que optés per la biomassa (6.000 ha de massa forestal pública).

Obres i/o accions públiques a estudiar i/o que cal un suport de l'ajuntament per a la seva realització:

1. Construcció d'un balneari al nucli de Llaberia per poder tenir una opció d'aigua idònia i poder ser construït una instal·lació d'allotjament .
2. Rehabilitació de 2 ó 3 molins fariners del Segle XVI.
3. Estudiar la necessitat de transformar la C-44 en una autovia de Móra la Nova a L'Hospitalet de l'Infant.
4. Tenir nets els boscos comunals, emprant per a això l'animal local idoni: la cabra.

6.- Activitat econòmica: comerç i serveis

A Tivissa el comerç és considerat per al consum quotidià. El consum de més volum es realitza a Móra la Nova i Móra d'Ebre a la vegada que es complementa amb l'oci.

Nucli de Tivissa

- 3 bars i bars-restaurant
- 2 cases rurals

- 2 entitats financeres
- 19 botigues: de calçat (1), carnisseria (2), drogueria (1), estanc (1), farmàcia (1), ferreteria (2), forns (4), merceria (1), peixateria (1), queviures (3), quiosc (2).
- 13 empreses de serveis. Composats per: estètica (2), gestoria i serveis immobiliaris (2), taller mecànic (1), perruqueries (3), pintors (2), pub (1), taxis (2).

Nucli de La Serra

- 1 bar
- 3 cases rurals
- 3 botigues: forns (2), queviures (1).
- 2 empreses de serveis: lampista (1), perruqueria (1).

El nucli de La Serra té com a referents per a l'activitat de comerç Mora la Nova i Mora d'Ebre, i per la compra excepcional es dirigeixen a Reus. Tivissa no és el referent comercial per cap tipus de compra.

Dermòs

A Dermòs no existeix comerç de cap tipus. Diàriament passa un venedor de pa, i cada dos dies un de peix. Les compres ordinàries es realitzen tant a Mora la Nova com a Mora d'Ebre, i les excepcionals (electrodomèstics, roba, etc.) a Reus.

El comerç de cap d'aquests no s'ha volgut modernitzar / reconvertir per manca de confiança en ell mateix malgrat les demandes especialment del nou usuari del territori.

L'ajuntament no té cap relació institucionalitzada amb el conjunt de comerciants dels diferents nuclis.

(Per a un major detall del component de la població cal veure l'informe "Diagnòstic del territori. El comerç i els serveis).

6.- Institucional

El municipi de Tivissa, en tres dels seus nuclis –La Serra d'Almos, Darmós, i Tivissa– té uns extraordinaris vincles amb una delimitació territorial i administrativa –Camp de Tarragona– que no és a la que pertany –Terres de l'Ebre -.

Els vincles, històrics, de transport públic, comerç, sanitat, estudis, familiars, etc. s'han mantingut durant dècades amb Móra d'Ebre, Móra la Nova, Falset, Reus i Tarragona. Aquesta constatació quotidiana amb l'activitat privada i en certa forma també pública (Serveis de responsabilitat de la Generalitat de Catalunya) pot portar a qüestionar el fet de seguir amb certs vincles administratius a la demarcació de Terres de l'Ebre.

Es pot constatar que existeixen dues corrents de pensament respecte al municipi, l'ús del territori, les actuacions públiques a impulsar, etc. Les dues tenen unes anàlisis i diagnòstics similars, així com una relació de components públics i privats en les que cal actuar similar, però no en el *com fer-ho*. És a dir, les dues, en la seva diagnosi, consideren primordial fets com el de generar activitat econòmica, la fixació de població (especialment la jove) al municipi, es tenen assumits els problemes de les distintes xarxes bàsiques de serveis públics, etc.; tanmateix, les actuacions conseqüents no són compartides.

Sembla que existiria una corrent d'opinió en el sector privat i públic, que en síntesi es pot descriure com: “el territori està conservat, i el creixement està controlat”. Aquesta corrent expressa la voluntat de preservar o conservar el territori tal com està, tot i que consideren necessàries unes certes actuacions de modernització, com pot ser “organitzar” els espais naturals protegits; també considera que el sector de la restauració s'ha de reconvertir, que cal evitar la construcció de nous habitatges que puguin atraure un increment substancial de població i que per tant només cal realitzar rehabilitació de cases velles (per poder fixar la població autòctona; es considera que caldria que aquestes cases rehabilitades fossin per persones vinculades al territori), que caldria subvencionar al pagès per tal que faci tasques de manteniment dels terrenys, que existeix un gran potencial del turisme de naturalesa per a generar una activitat econòmica permanent i suficient per generar ocupació, etc. Per tant, milloraria l'estatus quo existent, però no formula propostes, i expressa una actitud d'inversió en activitats econòmiques que siguin suficients per a fixar la població autòctona i evitar la seva emigració.

Tanmateix, existiria un altre corrent de pensament que diagnostica que el desenvolupament en diversos aspectes com l'habitatge i l'econòmic està aturat, i que cal modificar en poc o en molt certs referents "clàssics" de desenvolupament econòmic com poden ser: tenir més població ja sigui per creixement propi o per atracció de persones noves, i que per tant, cal ampliar el parc d'habitatges actuals (públics o privats), que cal contemplar els espais naturals protegits com una oportunitat de generar activitat econòmica local (empreses de guies privats, manteniment de senders, etc.), que manifesta explícitament la voluntat d'afavorir inversions econòmiques i la seva localització al polígon del Molló, etc. En definitiva es pot descriure aquesta corrent com "de desarrollisme" o "en base al que ja es té cal fomentar un creixement", i que òbviament manifesta també la voluntat de no qüestionar els bens naturals valorats (espais EIN).

Aparentment, i en cas d'acceptar aquesta bipolarització, és més possible que certs aspectes de la segona corrent, la desarrollista, pugui assumir aspectes de la primera que no pas a la inversa, com per exemple, prioritzar que es disposi de nous habitatges, tant amb la seva construcció com amb la rehabilitació de cases velles. La primera "corrent", no es planteja la necessitat d'habitatges nous per a poder tenir un increment de població o ajudar a fixar l'existent.

De la confrontació social, i política de l'àmbit dels nuclis del municipi i dels equips municipals es dedueix que hi ha dos models ben diferents de percebre el futur del municipi i aparentment incompatibles "a priori", malgrat la diagnosi de la situació actual d'ambdues presenti moltes similituds. Caldria contemplar que l'opció de consens es podria assolir si els distints agents assumeixen *la compatibilitat* entre "conservació" i "desenvolupament", i que aquesta es pot basar en el principi que per assegurar la natura i mantenir un equilibri o creixement sostingut, es necessari primer assegurar que habiti gent al territori amb un nivell de vida suficient.

Els processos o dinàmiques que tenen les dues corrents d'opinió, actualment son d'exclusió una respecte d'altre, i es per això que te expressions diverses, entre d'altres amb l'activitat municipal, ja que l'equip de govern municipal, estaria encapçalament el model que podríem qualificar de "desarrollisme" i l'equip d'oposició el model "conservacionista". Aquestes dues dinàmiques generen, en primer lloc un escenari de confrontació social en la població doncs els dos models estan profundament arrelats en els tres principals nuclis de població, i en segon lloc i com a expressió del primer, s'està generant en els darrers temps un bloqueig institucional municipal, el qual por estar condicionant fins i tot, posicionaments i/o manques de dinàmiques negociadores per part de certes administracions supramunicipals respecte a les iniciatives unànims i/o majoritàries de

l'Ajuntament de Tivissa.

La manca de contextualització – supramunicipal – dels dos models i/o corrents, o de no tenir prou present un nou escenari que s'està configurant en el conjunt del país, o en l'estructura econòmica occidental europea, amb uns nous referents institucionals, com son la necessitat de generar dinàmiques de negociació d'interessos contraposats, per tal d'evitar dinàmiques de conflictes; assumir com a imprescindible que els territoris han de tenir uns mínims d'homogeneïtat per tenir la seva pròpia "competitivitat", que el desenvolupament amb garanties d'èxit es el desenvolupament endogen i sostenible, etc.. son referents que encara no s'expressen majoritàriament al municipi de Tivissa.

La possible assumció dels referents expressats i d'altres per les dues corrents d'opinió pot ser una oportunitat per la majoria social i pública de Tivissa i arribar a ser determinant per tal que puguin crear –se les condicions en el conjunt del municipi, de disposar d'uns objectius estratègics institucionals que independentment dels antecedents, de la situació existent fins fa escassos mesos (inici del canvi de paradigma econòmic del país), dels legítims interessos privats o de les voluntats polítiques d'uns o altres grups municipals, permetin transmetre confiabilitat de territori, seguretat institucional, voluntat real a transmetre a l'exterior "competitivitat" territorial respecte a d'altres municipis de la zona mes immediata o no.

Uns dels components determinants que s'ha identificat que existeix una certa manca de consens social entre la població es el desconeixement del que comporta el desenvolupament endogen i sostenible, i les conseqüències positives que podria aportar al conjunt de Tivissa. Assumir aquesta nova concepció podria comportar una aproximació entre les dues corrents d'opinió i permetria avançar al nous tipus de societat econòmica i social que s'està configurant en el nostre país.

A títol simplement indicatiu caldria comprendre entre els distints agents socials, econòmics i públics el que comporta el desenvolupament endogen, és a dir, buscar potenciar les capacitats internes d'un territori de tal forma que puguin ser utilitzades per enfortir l'economia des

de dins cap a fora, o des de dins cap a dins, per tal que sigui “sostenible”¹. És a dir, es valora el que es té per potenciar-lo i així generar activitat econòmica.

Un dels principals objectius del desenvolupament endogen és fomentar i establir, en aquest cas per exemple el turisme, i més en concret la seva indústria, que es sigui capaç de tenir per ella mateixa els mitjans per cobrir les necessitats que expressen els seus clients.

Per generar desenvolupament endogen, es necessita competitivitat, és a dir capacitat per mantenir avantatges comparatius, en base al que un té (qualitat i/o preu) i el mercat demana, en relació a allò que ofereixen els altres. O el que és el mateix, assumir el concepte de competitivitat com la capacitat d'una organització, pública i/o privada, lucrativa o no, de mantenir sistemàticament avantatges comparatius que li permetin assolir, sostenir o millorar una determinada posició a l'entorn socio-econòmic.

Per tant, es tracta que les persones i les empreses, aforin el que tenen i generin un entorn que faciliti les condicions de resposta a la complexitat creixent de les demandes de la globalització.

La competitivitat no s'imposa espontàniament; és necessari generar condicions de competitivitat i, com indiquen els estudis realitzats pel German Development Institute de Berlín², la competitivitat territorial, des d'una concepció sistèmica integral, global, total, completa,... és “construïda” per l'home, i **aflora activitat econòmica, influenciat per la capacitat de generar un “entorn” que faciliti a les empreses i als actors les condicions de resposta a la complexitat creixent de les demandes de la globalització.**

L'esforç més important per augmentar la competitivitat s'ha de fer a nivell empresarial, i per això s'han de complir dos requisits:

- Les empreses han d'estar sotmeses a una pressió de competència que els obligui a desplegar esforços per millorar els seus productes i ser més eficients.

---

¹ El desarrollo sostenible, según Naciones Unidas (Informe Brundtland). El desarrollo sostenible es el desarrollo que satisface las necesidades del presente, sin comprometer la capacidad de las generaciones futuras para satisfacer sus propias necesidades.

² El concepto de competitividad sistémica tiene dos elementos que lo distinguen de otros: a) la diferenciación en cuatro niveles analíticos (meta, macro, meso y micro), siendo el nivel meta donde se juega la capacidad de una sociedad para la integración y la estrategia, mientras que el nivel meso es el espacio de los entornos capaces de fomentar, complementar y multiplicar los esfuerzos al nivel de la empresa; y b) la vinculación de elementos provenientes de la economía industrial, la teoría de la innovación y la sociología industrial, con los argumentos provenientes de las ciencias políticas y su debate en torno a las policy-networks.

- Les empreses han de tenir suports per part de tot un conjunt d'externalitats, serveis i institucions.

Si s'extrapolés el cas del que s'expressa per l'empresa al territori, seria el mateix.

Les decisions que es prenguin respecte al Pla territorial del Camp de Tarragona, allò que es decideixi per part de l'empresa operadora ENDESA, i els actuals i possibles inversors privats per instal·lar-se al polígon del Molló, decantaran el futur de Tivissa vers una corrent o l'altra. Tots tres aspectes es troben fora de l'àmbit de decisió dels agents de Tivissa.

S'ha identificat la necessitat d'una institucionalitat del municipi, com ja s'havia intentat en altres temps, tant entre els diferents nuclis, com entre els diversos grups municipals, respecte a actuacions fonamentals pel futur de la població, com poden ser la resolució del conflicte del Càmping/Alberg, la construcció de la depuradora, actuacions respecte a disposar de sòl per a poder tenir més habitatges, suport per la localització industrial a El Molló, etc.

En definitiva, i com a síntesi de la diagnosi institucional, cal assenyalar que sense una institucionalització pública a Tivissa, que tingués com a conseqüència que l'activitat social es regularitzés, és inviable establir punts de consens institucional pel futur, ja sigui entre els nuclis i/o forces socials i les polítiques del municipi. Els comportaments dels agents externs al propi municipi seran els que determinaran que una corrent o altra pugui desenvolupar-se.

6.- Territori i urbanisme

El municipi té unes 23.000 hectàrees. És un terreny molt abrupte, amb finques agrícoles que no produeixen el suficient per a fixar la població, que no té ramaderia, una relativa massa boscosa, i que no té cap model de desenvolupament econòmic local.

Tivissa està enclavat en una cruïlla de xarxes: vials Gandesa – Reus (N-420 reforçada per la possible xarxa Aragó – Tarragona), autopista AP-7 i desdoblament de la N-340 a L'Hospitalet de l'Infant, xarxa ferroviària Barcelona – Madrid (més Aragó – Tarragona per Móra la Nova), xarxa de gas i proximitat de la subestació elèctrica de Garcia, i proximitat a l'aigua del riu Ebre.

El present i futur de l'urbanisme de Tivissa serà determinat en certa mesura per allò que arribi a establir el Pla Territorial de Terres de l'Ebre, i per aquest context, Tivissa té una funció de ser zona

residencial en un entorn on és possible compatibilitzar les infraestructures vials amb els bens naturals com la Serra de Llaberia (EIN) i un desenvolupament econòmic local.

La interpretació municipal del Pla Territorial de Terres de l'Ebre pel que respecte a Tivissa implica que no podrà desenvolupar-se en els propers anys, pel fet de no preveure suficient sòl urbanitzable per a nous habitatges.

Des de la perspectiva supralocal – Generalitat de Catalunya (PTOP) – es considera que el POUM de cada localitat no tindrà capacitat de decidir sobre els grans eixos en el seu terme municipal i per tant el sòl urbanitzable. Per tant, a l'hivern de l'any 2009, Tivissa és considerat un municipi residencial amb les seves actuals dimensions.

7.- Xarxes bàsiques

Des de els darrers temps, s'estan sol·licitant més serveis bàsics, així com millorar els actuals, en els diferents nuclis de població, la qual cosa implica haver d'abordar per part de l'ajuntament una programació complexa en la que els ingressos municipals o el suport d'altres administracions seran determinants per a ser realitzats.

7.1. Al nucli de Tivissa

➤ Xarxa d'aigua

La xarxa és correcta, tot i que està molt envellida, ja que es va construir als anys cinquanta del segle passat. Existeixen interrogants sobre si el pou d'aigua actual serà suficient per a les necessitats del futur.

➤ Xarxa de clavegueres

La xarxa és correcta conjunturalment, però cal articular un procés de substitució, doncs és possible que si fos avaluada a fons es podria identificar que en un 70% hauria de ser renovada, i de forma gradual i complementàriament realitzar la instal·lació de la depuradora.

Les aigües "brutes" són utilitzades per al rec als camps, tot i tenir constància que segons les disposicions legals no es poden regar.

La depuradora podria estar en marxa l'hivern de l'any 2010 o la primavera del 2011, segons els ritmes de resolució dels SSTT de la Generalitat de Catalunya (Departament de Medi Ambient).

En l'actualitat la xarxa de clavegueram i la xarxa d'aigües pluvials estan juntes; és molt difícil separar les dues xarxes i al casc antic no serà possible fer-ho.

➤ Xarxa de recollida d'aigües pluvials: no existeix.

➤ Xarxa d'energia elèctrica

La xarxa d'energia elèctrica és molt deficient. No es pot garantir del tot la seguretat física en certes condicions atmosfèriques.

Les actuacions de l'empresa ENDESA, operador a la localitat, tenen un temps molt elevat d'espera per a realitzar les connexions, com per exemple la connexió a uns blocs nous d'habitatges, la qual cosa impedeix de confiar en què l'empresa actua segons l'evolució de la població, ja sigui amb demanda a domicili i/o industrial. A aquesta tardança de les actuacions per part d'ENDESA cal sumar-hi els elevats preus de la contractació i la manca de manteniment de la xarxa.

Des de la perspectiva de la indústria turística, caldria soterrar la xarxa.

➤ **Xarxa telefònica / telecomunicacions**

La xarxa està mal penjada. Les línees de ADSL i WIFI funcionen bé.

➤ **Xarxa de gas**

En procés d'instal·lació definitiva.

7.2. Al nucli de La Serra d'Almos

➤ **Xarxa d'aigua**

La xarxa és obsoleta, però l'aigua és d'una qualitat excepcional, perquè ve d'una deu, la qual comença a ser insuficient en determinats períodes de l'any. La xarxa va ser construïda pels mateixos veïns del nucli i per aquest motiu es consideren propietaris de tota la xarxa.

Els domicilis no disposen de "comptadors de consum", i el cos total anual pel subministrament de l'aigua per una llar de La Serra és d'uns 60 euros (any 2008).

És necessari fer un nou dipòsit d'aigua municipal.

S'hauria de considerar que el fet que la xarxa d'aigua a La Serra es consideri "privada dels veïns", i en concret dels veïns del nucli de població, es irregular amb l'ordenament jurídic vigent. Caldria establir si el control de l'aigua per la Comunitat de veïns, contraposat al de l'Ajuntament, també està implicant un control sobre l'aigua pels regants de La Serra. L'Ajuntament considera que tant la pròpia aigua, com la xarxa haurien de ser públics, i establir els controls que es determinin segons la legislació vigent.

Aquest control i/o capacitat de decisió sobre l'aigua i la seva xarxa, entre d'altres aspectes, pot dur a que es faci la proposta, tant per part del propi ajuntament com per part de la Comunitat de veïns, de crear una Entitat Municipal Descentralitzada (EMD). Un cop fos constituïda l'EMD, el govern del nucli, possiblement externalitzaria la gestió de la xarxa a una empresa –AQUALIA– la qual hauria de pagar un cànon a l'Ajuntament de Tivissa.

➤ **Xarxa de clavegueres**

És una xarxa amb deficiències que són corregides per l'ajuntament.

➤ **Xarxa d'aigües pluvials**

La xarxa d'aigües pluvials és inexistent, i les aigües de les pluges són dirigides al barranc, tot i que existeix un grup de cases que tenen inundacions fins i tot amb pluges normals.

➤ **Xarxa d'energia elèctrica**

És molt deficient, i s'haurà de soterrar.

Quant plou, generalment es deixa de prestar el servei. L'ajuntament està negociant amb ENDESA la solució del problema.

El nucli té dos transformadors. El poble està dividit en dos i cadascuna de les parts depèn d'un transformador. Una part del nucli funciona per un generador instal·lat per ENDESA.

La majoria de la població té una contractació amb l'operador elèctric de 4,4 KW, tot i que l'opció idònia hauria de ser de 6,6 KW.

7.3. Darmós

➤ **Xarxa d'aigua**

La xarxa és correcta, però la pressió de l'aigua és insuficient en certes cases, per manca d'una alçada suficient del dipòsit d'aigua.

➤ **Xarxa de clavegueres**

La xarxa és correcta conjunturalment, però de ser avaluada, podria ser que un 60 % s'hagués de substituir gradualment.

➤ **Xarxa d'aigües pluvials**

La xarxa està encara per fer.

➤ **Xarxa d'energia elèctrica**

La xarxa és correcta, però hauria de ser soterrada.

L'enllumenat públic és deficient.

➤ **Xarxa telefònica / telecomunicacions**

La xarxa té serioses deficiències. L'any 2008 es van comptabilitzar 18 dies sense prestació de servei. La Wifi funciona correctament.

7.4. Llaberia

No existeix cap xarxa de serveis bàsics, excepte la telefònica: hi ha un telèfon públic.

8.- Síntesi del Diagnòstic Tivissa

Debilitats

- Bipolarització social de la població, i tot i tenir actuacions “bàsiques” municipals pendents (aigua de La Serra, depuradora, inversions, etc.) i actualment existeix un bloqueig institucional local.
- Manca de sòl urbanitzable per a construcció de nous habitatges que possibilitin fixar la població (inexistència del POUM).
- Manca de confiança d'un escàs empresariat local en tenir més demanda i generar més inversió.
- Manca de relació institucional i de forma regular amb el conjunt del sector empresarial.
- Disgregació de la població en tres nuclis i manca de relació social de la població entre ells i principalment amb el nucli principal.
- Emigració dels joves per manca d'habitatges i localització empresarial.
- Manca d'emprenedoria en l'actualitat, i històricament de tot tipus de persones (amb formació o sense, joves o adults, homes o dones).
- Allunyament del sistema d'educació públic de la realitat social i econòmica de l territori.
- Manca d'unió entre els productors agraris per a comercialitzar productes de qualitat.

Fortaleses

- Proximitat dels tres nuclis del municipi de tots els eixos necessaris (vials, xarxes ferroviàries i de gas) per a atraure inversió econòmica, població residencial i de segona residència.
- Disponibilitat de sòl industrial a menys de vint minuts del nucli principal (El Molló i Les Tàpies I/II).
- Entorn natural susceptible de ser valorat i promocionat per les administracions públiques per a ser objecte d'organització i comercialització per part del sector privat.
- Producció agrària de productes de qualitat (oli, vi,...).
- Disponibilitat d'un servei de promoció econòmica consolidat (IDETSA).

Amenaces

- Centres decisors privats i públics sobre aspectes claus allunyats de la realitat de present i futur de la localitat (ENDESA, Pla Territorial de T.E., Inversions privades).
- Disminució dels preus dels productes agraris de qualitat.
- Actitud d'autosuficiència del nucli de La Serra respecte al conjunt del municipi i elevada relació d'aquest nucli amb d'altres municipis.
- Manca d'ajuts d'administracions supramunicipals per a adequar les xarxes bàsiques de serveis als tres nuclis del municipi.
- Indicis d'algunes de les administracions públiques supralocals (Administració General de

l'Estat i/o Generalitat de Catalunya) d'actuar discriminatoriament amb el municipi i el seu entorn (manca de negociació i resolució/decisió).

Oportunitats

- Territori divers per possibilitar d'acollir nous habitatges, localització industrial, ... i disponibilitat a tenir un Pla d'Ordenació Urbanística Municipal (POUM).

- Actituds dels equips municipals de prioritzar el desenvolupament econòmic local.

- Suport d'administracions supramunicipals (Administració General de l'Estat i Generalitat de Catalunya) a la creació i reconversió d'instal·lacions turístiques (allotjament, comerç, serveis), amb el suport de les Cambres de Comerç (Reus), tot i que a Tivissa encara no s'han implementat.

- Manifest interès d'empreses en la seva localització al terme municipal.

9.- ANNEX. Agenda d'entrevistes

Jordi Jardí	Alcalde de Tivissa	30/01/2009 i 27/02/09	13.00h h i 10.00h h
Rosa M Molluna	Presidenta A. Veïns Darmós	06/02/2009	12.30h
Santiago Borràs	Regidor	09/02/2009 i 13/02/09	12.30h, 18.15 i 11.00h
Rosa M Benedicto	Alcaldessa Delegada Darmós	09/02/2009	10.00h
Silvia Mas	Oficina de Turisme	09/02/2009	11.00h
Santiago Samarra	Regidor	09/02/2009	16,15
M Lourdes Pena	Regidora Delegada La Serra	10/02/2009	9.30h
Rosa M Poyo	Tècnic Municipal d'Urbanisme	10/02/2009	13,20
Josep Bordera	Tècnic Municipal d'Esports	10/02/2009	15.30h
Gemma Pascual	President A. Veïns La Serra	10/02/2009	17.00h
Josep Cedó	Empresari	11/02/2009	9.00h
Joaquím Roset	Enginyer Geòleg	11/02/2009	16.00h
Vicens Serrano	President Coop. Agr. Tivissa	11/02/2009	19.00h
Jaume Pallisé	Regidor	11/02/2009	20.00h
Nuria Perelló	Entitat financera	12/02/2009	8.15h
Ricard Baqués	Consorci Protecció Serra de Llaberia	12/02/2009	16.00h
Oscar Saladié	Professor Universitari	12/02/2009	17.00h
Domingo Borrell	President Coop. Agr. La Serra	13/02/2009	9.30h
Fermin Pallisé	Regidor	13/02/2009	12.00h
Jauma Cedó	Empresari	18/02/2009	9.30h
Montserrat Pereló	SSTT Generalitat (Joventut)	19/02/2009	16.30h

Antoni Sabaté	SSTT Generalitat (Política Territorial)	23/02/2009	10.30h
Xabier Colom	Vice President Cambra Comerç de Reus	24/02/2009	11.00h
Joan Sabanza	Diputació Tarragona	25/02/2009	17.30h
Agustí Jardí	Arquitecte	26/02/2009	16.00h
Antonio Silva	Empresari	26/02/2009	18.00h
Francesc Ros	Entitat financera	27/02/2009	14.00h
Marc Castellnou	Eng. Forestal	27/02/2009	16.00h
Carme Amorós	Secretaria de la Corporació	27/02/2009 i 3/03/09	9.00h i 9.00h